

УДК 330.341.1

DOI:10.36919/2312-7872.1.2024.59

Є. В. Бірак,

здобувач третього рівня вищої освіти

ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

email: oksana.uaemail@gmail.com

ORCID ID: 0009-0006-9558-7570

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ

Анотація. Стаття розглядає питання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств в умовах активних бойових дій, які, безперечно, негативно впливають на здатність підприємств залучати інвестиції та реалізовувати інноваційні проекти. При цьому обґрунтовано, що розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств є одним з ключових факторів успішного економічного розвитку країни, а інвестиції в нові технології, дослідження та розвиток допомагають створити конкурентні переваги, забезпечити стабільне зростання та збільшення прибутків підприємств.

У статті висвітлено основні чинники, які впливають на інвестиційно-інноваційну діяльність підприємств під час активних бойових дій, такі як політична та економічна нестабільність, ризик втрати активів, зниження попиту на продукцію та послуги тощо.

Обґрунтовано напрямки інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств в умовах повномасштабного вторгнення, такі як: розробка нових технологій та продуктів, розвиток альтернативних ринків, мотивація інвестування, прискорення появи інновацій, партнерство і співпраця.

Стаття також звертає увагу на можливості та стратегії, що допомагають підприємствам забезпечити свою інвестиційно-інноваційну діяльність навіть у непевних умовах.

Висновком статті є те, що інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах активних бойових дій має свої специфічні особливості та вимагає підвищеної уваги до її планування. Досягнення успіху в таких умовах можливе завдяки відповідному управлінню ризиками, підбору ефективних стратегій та пошуку нових можливостей.

Ключові слова: інвестиції, інновації, підприємство, розвиток, бойові дії, інвестиційний клімат, можливості, ризики.

Постановка проблеми. Розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності є однією з ключових складових успіху діяльності будь-якого підприємства. Інвестиції та інновації сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємства, стимулюють розвиток нових продуктів і технологій, дозволяють зайняти лідерські позиції на ринку.

За останні роки відбулися значні зміни в сфері інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Перш за все, зросла усвідомленість та відповідальність підприємців щодо вкладення коштів в розвиток своїх підприємств. Це стало можливим завдяки активній просвітницькій роботі держави та фахівців у цій сфері. Багаті досвідом підприємства активно апробували нові шляхи розвитку, інвестували в інноваційні рішення та технології.

Створення сприятливого інвестиційного клімату у країні є важливим завданням влади, чому сприяє активне впровадження та удосконалення діючих законодавчих та регуляторних актів та подальше інвестиційне пожвавлення. Також важливо розробляти спеціальні програми підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності, надавати фінансові та інформаційні ресурси для відкриття нових підприємств та стимулювання інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток теорії і практики аналізу інвестиційно-інноваційної діяльності досліджували зарубіжні вчені, зокрема: Х. Барнет, Е. Денісон, П. Друкер, В. Зомбарт, Р. Менселл, Г. Менш, В. Мічерліх, Р. Солоу, Л. Соті, Б. Твісс, Х. Фрімен, В. Хартман, Х. Хауштайн, А. Шпідгофф, Й. Шумпетер.

Проблеми інвестиційно-інноваційної діяльності знаходились постійно у полі зору вітчизняних вчених, серед яких: Г. Башнянин, І. Бланк, А. Герасимович, А. Гойко, С. Голов, О. Горбань, О. Гривківська, В. Гринькова, З. Гуцайлюк, Г. Давидов, М. Денисенко, Н. Дорош,

І. Житна, С. Ілляшенко, Т. Майорова, А. Пересада, М. Крупка, В. Федоренко, Є. Бойко, Ф. Бутинець, З. Задорожний, Є. Калюга, Г. Л. Кіндрацька, Г. Кірейцев, Т. Ковальчук, М. Крупка, М. Кужельний, Ю. Кузьмінський, І. Лазаришина, Л. Лахтіонова, Б. Литвин, О. Михайлівська, Є. Мних, М. Пушкар, В. Шевчук, О. Петрик, В. Рудницький, М. Туган-Барановський, І. Фаріон, М. Чумаченко, С. Шкарабан.

Метою статті є дослідження інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств в умовах активних бойових дій.

Виклад основного матеріалу. Інвестиції можуть бути розміщені у різних сферах діяльності: проведення науково-дослідних робіт, розробка нового продукту або технології, впровадження нового обладнання, модернізація виробництва та інші. Кожна з цих сфер має свої переваги та ризики, але в цілому інвестиції в інноваційні проекти є більш перспективними, оскільки дозволяють створити нові ринки та досягти конкурентних переваг [1; 2; 3; 4].

Успішні підприємства стратегічно підходять до планування інвестицій, враховуючи фінансові можливості та перспективи розвитку. Крім того, вони залучають зовнішніх інвесторів, що сприяє залученню додаткових фінансових ресурсів.

Розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств є одним з ключових факторів успішного економічного розвитку країни. Інвестиції в нові технології, дослідження та розвиток допомагають створити конкурентні переваги, забезпечити стабільне зростання та збільшення прибутків підприємств [5; 6; 7; 8; 9].

Одним з основних аспектів розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності є залучення фінансових ресурсів для впровадження нових ідей та інноваційних проектів. Зокрема, підприємства можуть залучати фінансування від банків, інвестиційних фондів, приватних інвесторів та держави через різноманітні механізми, такі як кредити, іпотека, гранти, субсидії, податкові знижки тощо.

Для підприємств важливо створити сприятливі умови для інвестиційно-інноваційної діяльності. У цьому контексті держава має розробити ефективну законодавчу базу, яка б регулювала процедури оформлення документів, надавала б податкові пільги, забезпечувала захист прав власників та інвесторів та доступність до інформації про інноваційні проекти та потенційних партнерів.

Окрім фінансових ресурсів, підприємства повинні мати налагоджені процеси управління інвестиційними проектами. Сучасні методи проектного менеджменту, такі як створення команди проекту, визначення його цілей та завдань, планування та контроль за виконанням, сприяють ефективному впровадженню інновацій та досягненню покращення фінансових показників.

Надійний науково-технічний потенціал є необхідною складовою успішної інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Важливо створити систему наукових досліджень та розробок, яка б забезпечувала постійне оновлення та покращення товарів і послуг.

В умовах військових дій інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств може бути складною і ризикованою. Однак, навіть в таких умовах інновації і інвестиції можуть бути вирішальними для збереження конкурентоспроможності і виживання підприємств (рис. 1).

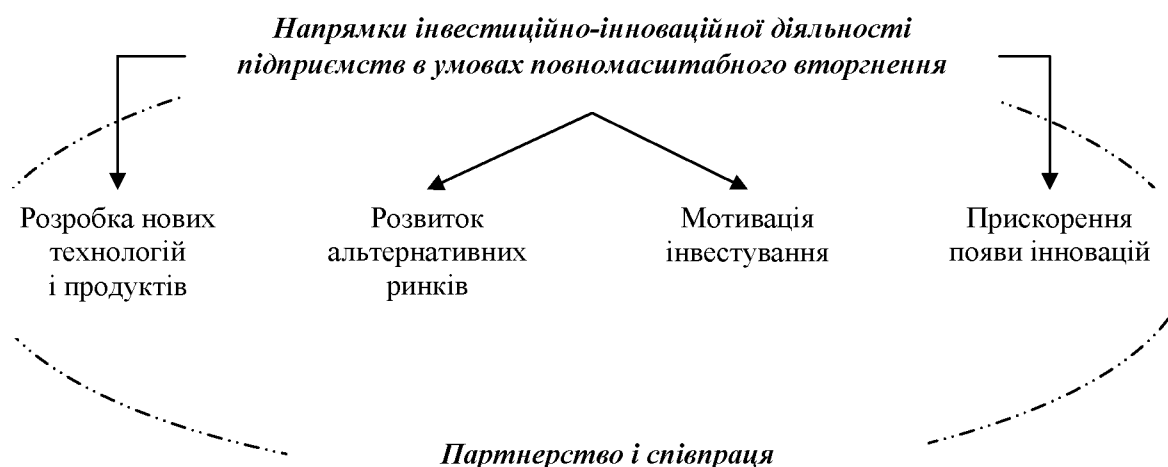

Рис. 1. Напрямки інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств в умовах повномасштабного вторгнення (розробка автора)

1. Розробка нових технологій і продуктів:

У таких умовах необхідно шукати нові способи виробництва, продуктів або послуг, які будуть використані або продані під час війни. Ними можуть слугувати, наприклад, виробництво продуктів харчування, медичного обладнання або захисного обладнання для військових.

2. Прискорення появи інновацій:

В умовах війни доцільним є прискорення темпів розробки інновацій, адаптованих до потреб ринку та витрат на національну безпеку. Це може включати розробку нових дизайнів, поліпшення виробничих процесів або впровадження нових технологій.

3. Мотивація інвестування:

В умовах війни це завдання є доволі складним через нестабільну політичну і економічну ситуацію. Проте підприємства можуть спробувати залучити інвесторів, пояснюючи потенційну вигоду від інвестицій в розвиток нових продуктів або технологій, що набудуть актуальності після воєнних дій.

4. Розвиток альтернативних ринків:

Підприємства в умовах військових дій можуть виявити падіння попиту на свою продукцію через економічну нестабільність та відсутність фінансових ресурсів у споживачів. Тому компанії можуть шукати можливості для експорту продукції на інші ринки або витоки замовлень для компенсації зменшення попиту.

5. Партнерство і співпраця:

В умовах війни підприємства можуть бути змушені шукати нові способи співпраці з іншими компаніями або організаціями, які мають відповідні ресурси або навички.

Висновки. Дослідження інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств в умовах активних бойових дій показало наступні результати:

1. Зниження обсягів інвестицій. Дослідження виявило, що підприємства, що знаходяться в зоні активних бойових дій, зменшують свої інвестиційні активності. Це пов'язано з тим, що воєнний конфлікт створює невизначеність щодо майбутніх умов і ризиків, що впливає на рішення щодо інвестицій.

2. Зростання витрат на забезпечення безпеки. Умови активних бойових дій вимагають додаткових зусиль з боку підприємств щодо забезпечення безпеки працівників і майна. Це призводить до зростання витрат на охорону, найм військових команд і обладнання.

3. Зменшення доступу до фінансування. Умови воєнного конфлікту погіршують фінансові умови для підприємств, зокрема щодо доступу до кредитування та інших джерел фінансування. Більшість фінансових установ приймає високу ризикованість таких інвестицій і обмежує кредитування підприємств.

4. Зменшення інноваційної активності. Дослідження виявило, що підприємства в умовах активних бойових дій зменшують свою інноваційну діяльність. Це пов'язано з бізнес-ризиками, обмеженими ресурсами і недостатньою мотивацією для впровадження інноваційних рішень.

5. Вплив на регіональну економіку. Активні бойові дії мають серйозний вплив на регіональну економіку: знижуються обсяги виробництва, потенціал економічного зростання та обсяги безробіття мають негативну тенденцію. Це призводить до соціальних і економічних викликів для регіону, що може тривати навіть після завершення конфлікту.

Загалом, дослідження показало, що активні бойові дії мають серйозний вплив на інвестиційно-інноваційну діяльність підприємств, знижуючи їх потенціал для розвитку і ставлячи підприємства перед серйозними викликами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захарін С. Фінансові інструменти активізації інвестиційної та інноваційної діяльності. Економіка України. 2010. № 12. С. 48–58.

2. Кравченко Н. А. Інвестиційна складова інноваційного розвитку. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2011. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Traev/2011_2/6.pdf.

3. Левченко Н. М., Носенко Д. К. Аналіз ефективності інноваційної діяльності підприємств. Вісник ХНУ. 2009. № 2, Т. 1. С. 141–149.

4. Філіппов М. Створювати інноваційні проєкти варто вже зараз: не чекаючи закінчення війни. ШТАБ-КВАРТИРА delo.ua. 2022. URL: <https://delo.ua/business/stvoryuvati-innovaciini-projekti-varto-vzهازaraz-ne-cekayuci-zakincennya-viini-insaiti-maksima-filippova-iz-grcapital-402624/>.

5. Родрик Д. Нові технології не завжди приносять благо. New voice. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/yak-zastosuvannya-ii-mozhe-zashkoditiekonomici-shcho-zagrozhuye-bidnim-krajinam-ostanni-novini-50304248.html>
6. Global innovation index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>
7. Впровадження інновацій на промислових підприємствах. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Інвестиційна привабливість України. UA War Infographics. URL: <https://t.me/uawarinfographics>
9. Інвестування в Україну під час війни. Advantage Ukraine Trans.info. URL : <https://trans.info/ua/rik-viyny-yak-konflikt-v-ukrayinivplynuv-na-transportnyi-sektor-yevropy-328130>

REFERENCES

1. Zakharin S. Financial instruments for the activation of investment and innovation activities. Ukraine economy. 2010. No. 12. P. 48–58.
2. Kravchenko N. A. Investment component of innovative development. Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property. 2011. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Traiv/2011_2/6.pdf.
3. Levchenko N.M., Nosenko D.K. Analysis of the efficiency of innovative activity of enterprises. KHNU Bulletin. 2009. No. 2, T. 1. P. 141–149.
4. Filippov M. It is worth creating innovative projects now: without waiting for the end of the war. HEADQUARTERS APARTMENT delo.ua. 2022. URL: <https://delo.ua/business/stvoryuvati-innovaciini-projekti-varto-vzezaraz-ne-cekayuci-zakincennya-viini-insaiti-maksima-filippova-iz-grcapital-402624/>.
5. Rodryk D. New technologies do not always bring good. New voice. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/yak-zastosuvannya-ii-mozhe-zashkoditiekonomici-shcho-zagrozhuye-bidnim-krajinam-ostanni-novini-50304248.html>
6. Global innovation index URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>
7. Implementation of innovations at industrial enterprises. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Investment attractiveness of Ukraine. URL: <https://t.me/uawarinfographics>
9. Investing in Ukraine during the war. Advantage Ukraine Trans.info. URL : <https://trans.info/ua/rik-viyny-yak-konflikt-v-ukrayinivplynuv-na-transportnyi-sektor-yevropy-328130>

Birak E. V. INVESTMENT AND INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES IN CONDITIONS OF ACTIVE HOSTILITIES

Abstract. *Abstract. The article examines the issue of investment and innovation activities of enterprises in the conditions of active hostilities, which undoubtedly negatively affect the ability of enterprises to attract investments and implement innovative projects. At the same time, it is substantiated that the development of investment and innovation activities of enterprises is one of the key factors of successful economic development of the country, and investments in new technologies, research and development help to create competitive advantages, ensure stable growth and increase the profits of enterprises.*

The article highlights the main factors that affect the investment and innovation activities of enterprises during active hostilities, such as political and economic instability, risk of loss of assets, decrease in demand for products and services, etc.

The directions of investment and innovation activity of enterprises in the conditions of full-scale invasion, such as: development of new technologies and products, development of alternative markets, investment motivation, acceleration of the appearance of innovations, partnership and cooperation, are substantiated.

The article also draws attention to opportunities and strategies that help enterprises to ensure their investment and innovation activities even in uncertain conditions.

The conclusion of the article is that the investment and innovation activity of enterprises in the conditions of active hostilities has its own specific features and requires increased attention to its planning. Achieving success in such conditions is possible thanks to appropriate risk management, selection of effective strategies and search for new opportunities.

Keywords: *investment, innovation, enterprise, development, hostilities, investment climate, opportunities, risks.*